

In-Fahrtrichtung-Sitzer, Reformkostesser.

Особливо активно використовуються слова англійського походження в галузі техніки, засобів масової інформації, реклами, моди, торгівлі, у мові суміжних наукових дисциплін (напр., соціології, психології, економіки), політики, спорту тощо. Вхідженню англіцизмів сприяє крім того широкомасштабний експорт продуктів сучасної американської масової культури, під час якого, завдяки надзвичайній атрактивності, так званого, американського способу життя, нові речі, поняття та явища запозичуються разом зі своїми назвами (Sachentlehnungen und Wortentlehnungen). Цьому в свою чергу часто сприяє двомовність сучасних носіїв німецької мови, оскільки індивідуальна культурна двомовність може бути каналом мовних контактів.

Висновки: результати дослідження дозволяють констатувати той факт, що вплив англіцизмів на німецьку мову досить великий, враховуючи високий процентний вміст англійських запозичень, а також виразів, що представляють собою змішання німецької та англійської мов. Тема англіцизмів потребує **подальших досліджень**, оскільки суспільні зміни та економічний розвиток сприяють утворенню нових термінів, що є найпродуктивнішим способом розширення та збагачення словникового складу мови, зокрема її термінологічних підсистем.

Література

- Авраменко Н.С. Англо-американізми у сучасній німецькій мові [Електронний ресурс] // Публікації студентів, №1, 2005. – Бердянський державний педагогічний університет. – Режим доступу: http://bdpu.org/scientific_published/2005/Students_publications/19. Гончаренко Л.О. З історії вивчення запозичень у німецьку мову [Електронний ресурс] // Наукові записки Чорноморського державного університету, Серія: філологічні науки, 2007. – Випуск 89(3). – С. 53-57. – Режим доступу: <http://bibl.kma.mk.ua/pdf/naukpraci/philology/2007/70-57-15.pdf>. Міщенко А.Л. Англійські запозичення та шляхи їх надходження до сучасної німецької мови / А. Л. Міщенко // Наук. зап. Кіровоград. держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2007. – Вип. 73. – Ч. 1. – Серія: Філол. науки (мовознавство). – С. 292-299. Морозова О.Н. Английские заимствования в современном немецком языке: лингводидактический аспект // Мир лингвистики и коммуникации: электронный научный журнал. – Тверская государственная сельскохозяйственная академия, 2008. – Випуск 12. – С. 39-46. Соколовська С.Ф. Запозичення у фінансово-економічній терміносистемі німецької мови / С.Ф. Соколовська // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. — 2006. — № 27. — С. 118-120.

УДК: 811.111.'255.4

ПЕРМІНОВА А.В.

(Київський національний університет імені Тараса Шевченка)

ОНТОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИХ ПРОСТОРІВ У ПОЕТИЧНОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Стаття присвячена аналізу діалектики деяких онтологічних властивостей метапоетичного дискурсу: “первинного” і “вторинного” та “цілого” і “частини”. У роботі стверджується, що переклад є одночасно “первинним” і “вторинним” у ланцюжку реструктурування інтертекстуального поля оригіналу. Метонімічна модель суміжності джерельного та цільового текстів використовується задля визначення співвідношення “цілого” і “частини” у них.

Ключові слова: поетичний переклад, онтологія, первинне, вторинне, ціле, частина, інтертекстуальність, полісистема, метонімія.

Перминова А.В. Онтологические свойства интертекстуальных пространств в поэтическом переводе. Статья посвящена анализу диалектики некоторых онтологических свойств метапоэтического дискурса: “первичного” и “вторичного”, а также “целого” и “части”. В работе утверждается, что перевод является одновременно “первичным” и “вторичным” в цепочке реструктурирования интертекстуального поля оригинала. Метонимическая модель смежности первоисточника и целевого текста используется для определения соотношения “целого” и “части” в них.

Ключевые слова: поэтический перевод, онтология, первичное, вторичное, целое, часть, интертекстуальность, полисистема, метонимия.

Perminova A.V. Ontological properties of intertextual spaces in poetry translation. The article analyzes dialectics of ontological properties of metapoetic discourse, namely “primary” vs “secondary” and “the whole” vs “a part”. It claims that translation is both “primary” and “secondary” in the chain of the original’s intertextual field restructuring. Metonymic model of the source and target texts’ contiguity is applied to define “the whole vs a part” ratio in them.

Key words: poetry translation, ontology, primary, secondary, the whole, a part, intertextuality, polisystem, metonymy.

У сучасному політеоретичному уявленні про світ як про багатовимірну сукупність різномовних та різнокультурних інтертекстуальних просторів переклад – це своєрідний семіотичний міст, який поєднує два або більше простори, створюючи тим самим нове інтертекстуальне поле. Завдяки

безперервності процесу перекладу кількість таких мостів невпинно зростає, що призводить до феномену світової культури. Взаємопроникнення культур та літератур метафорично описане Іржи Левим у книзі “Искусство перевода”, де вчений наводить образ сполучених посудин наповнених різною рідиною. Користуючись поняттям ентропії, він вважає, що кожне вливання з іншої посудини змінює хімічний склад приймаючої рідини, ентропія якої підвищується. Далі відбувається гомогенізація та ускладнення цієї рідини [Левый 1974, с. 25-40]. Так само алхімія перекладу унаочнює дифузію культур та літератур в процесі еволюції полісистем, де кожний акт переливання породжує нові смисли, реструктурує канони, виводить учасників взаємодії на вищий щабель онтологічного простору, що повсякчасно потребує наукового переосмислення. Наведені міркування засвідчують **актуальність** пропонованого дослідження, **метою** якого є визначити співвідношення “первинного” і “вторинного” та “цілого” і “частини” в інтертекстуальному просторі метапоетичного дискурсу. **Об’єктом** цієї студії виступає діалектика “первинного” і “вторинного” та “цілого і частини”, а **предметом** є особливості актуалізації зазначених онтологічних властивостей оригіналу та перекладу. Окреме **завдання** розвідки полягає у доведенні гіпотези щодо відносності кожної із окреслених категорій.

Ключовими питаннями онтології інтертекстуальних просторів є визначення статусу “первинного” та “вторинного”, окреслення співвідношення “цілого” та “частини”. Так, М.Тимочко, досліджуючи актуальні проблеми перекладу у світлі постколоніальних студій, наскрізно зазначає, що кожна “розповідь” водночас є і “переказом”, кожне “творення” – “пересотворенням” [Тумозько 1999, р. 41]. Такий концептуальний рефрен праці американської авторки суголосний з думкою А.Лефевра про те, що переклад – найбільш радикальний різновид переписування у літературі, який формує еволюційні процеси в її межах [Lefever 1985, р. 241]. І йдеться не про міжмовний плагіат, а про теморематичність інтертекстуальних полів, як нерозривну єдність старого і нового, традиційного і новаторського, локального та глобального, ядерного і периферійного. Це означає, що будь-який текст отримує смислову повноту не тільки завдяки своїй референційності, але і через співвіднесеність з іншими текстами, що знаходяться у його інтертекстуальному просторі.

Вважаємо, що поняття “вторинності” – відносне, і стосується радше алгоритму міжмовних деривацій, а не дихотомії “оригінал – копія”. Адже переклад ніколи не буває точною копією оригіналу; це завжди одна зі сходинок розвитку джерельного тексту, яка обумовлює його смислове та мовне дозрівання, прокладаючи цим самим йому шлях до глобального інтертексту. Російська дослідниця Н.Нестерова [Нестерова 2005, с. 91-157], вивчаючи специфіку міжтекстових відношень між оригіналом і перекладом у діахронічному та синхронічному зрізах, дійшла переконливого висновку про те, що вторинність, як онтологічна властивість перекладу, не може вважатися його абсолютною характеристикою. Абсолютною вона є лише з позиції хронології. Так, «вторинний» хронологічно слідує первинному, але своїм існуванням продовжує життя оригіналу, стає поштовхом до його подальших деривацій. Під дією різних чинників природа та ступінь розкриття діалектичної єдності “первинного” і “вторинного” у перекладі може змінюватися. Для прикладу, в автоперекладі факт різномовного авторства ототожнює інтерпретативну версію з першотвором в аспекті творчого задуму, що надає обом текстам статусу “первинного”. Тому, за Л.Коломієць, кожен з них слід розглядати, як повноправний новий твір [Коломієць 2004, с. 85]. Автопереклад є виявом міжмовного авторедагування, який дозволяє автору оновлювати власний задум в інтертекстуальному полі цільового тексту, виходити на новий виток герменевтичної спіралі, що передбачає можливість постійного поглиблення розуміння вже омовленого. Діалектика “первинного” та “вторинного” у цільовому тексті також розкривається у проблемі авторського двобою, яка полягає у свідомому відхиленні перекладача від тканини першотвору у метаборотьбі за “первинність”.

Співвідношення “цілого” і “частини” – інтердисциплінарне питання, в концептуальній поліфонії якого відлунується Платонівська “реальність ідеального”, органічний погляд на мову В.Гумбольдта, монічне бачення світу В.Соловйова, дивінаційний акт конгеніальності у герменевтиці Г.-Г. Гадамера та Ф.Шлеєрмахера. Воно є інваріантним компонентом вивчення ступеню конвергентності мовних картин світу, інтермедіальності мистецтв та літературної творчості, ідіосинкратичності авторського стилю, синестезії у поетичному мовленні, а також співвідношення загального та індивідуального в ньому.

Діалектика “цілого” і “частини” лежить в основі широкого спектру переклодознавчих пошуків у напрямках гештальт-синергетичних, прагматичних, герменевтичних, інтертекстуальних, полісистемних та постколоніальних студій. Так, з позицій гештальт-синергетичного підходу до вивчення перекладу як процесу транспонування смислу у певному міжкультурному континуумі значення “цілого” не

зводиться до суми значень його «частин» і є динамічним відображенням гармонізації джерельного та цільового текстів у перекладацькому просторі. На прагматичній осі перекладознавства актуальним є дослідження ступеню присутності (“частковості”) ілюкутивного “цілого” оригіналу у перлюкутивному “цілому” перекладу. Герменевтика перекладу вбачає у дивінації автора вторинного тексту поступальний процес видобування частин прихованих джерельних смислів з метою цілісного відтворення світоглядницьких позицій автора першотвору. У парадигмі інтертекстуальних розвідок кожний новий текст є відгуком на глобальний інтертекст, який у новому “цілому” інтегрує та рекомбінує безліч “частин”-архетипів. Саме тому, за М.Тимочко, в усіх сонетах світової літератури є часточка Шекспіра та Петрарки [Тумозько 1999, р. 52]. У світлі теорії полісистем взаємопроникнення “цілого” і “частини” проектується на діалектику ядра і периферії, статус яких відносний та змінний в залежності від розмаїття літературних та соціокультурних чинників. Постколоніальні студії фокусуються на виявленні процесів звуження та розширення соціально-політичних фільтрів, крізь які “цілісність” оригіналу просочується у приймаючу культуру непереборною “частковістю” перекладу.

М.Тимочко, заперечуючи абсолютну оригінальність та первинність будь якого літературного твору, продовжує свою думку, зазначаючи, що спільною рисою усіх “переписувачів” та “пересотворень” є їхня метонімічність. Така позиція суголосна з типологічною класифікацією художніх перекладів запропонованою Д.Робінсоном, у якій метонімічні та синекдохічні моделі доповнюються метафоричними, іронічними, гіперболічними та металептичними [Robinson 1991, р. 150-181].

Метонімія в літературних творах є важливим аспектом цілісності культури, що уможливорює осучаснення традицій, еволюцію норм, приживлення нового, відкидання “знеживленого” за умови інваріантного збереження осьових компонентів національної ідентичності. Метонімія у перекладі – це вияв міжмовної суміжності, дотичності культур та літератур, чия синкретичність створює можливість множинної інтерпретації закладених у першотворі значеннево-сміслових єдностей. З усіх метонімічних моделей синекдохічна найвлучніше достосовується до перекладу, де співвідношення “цілого” та “частини” визначає тактики та стратегії іншомовного перестворення оригіналу. Тому перекладач бере на себе велику відповідальність, продукуючи текст, який стає репрезентатором усієї джерельної літератури та культури. З іншого боку, долучаючись до приймаючої літературної полісистеми, переклад викликає інтертекстуальний резонанс, який реструктурує “часткове” в оновленій цілісності оригіналу. Так, наприклад, у перекладі Юрієм Андруховичем рядка із вірша поета Нью-Йоркської школи, Френка О’Гари – *center of all beauty! – краса над красою* – вгадується Шевченкове *пан над панами* [Андрухович 2005, с. 109] – інтертекстуальне вкраплення, що долучає автобіографічність американського поета до літературної біографії української культури.

Оскільки оригінал є одночасно “цілим” стосовно подальших різномовних деривацій, та “частковим” щодо інших творів літературної полісистеми, доречно говорити і про інтергіпонімічність перетворень у перекладі, коли діада “цілого” та “частини” розкривається у заміні «частини» “частиною” у межах єдиного когерентного “цілого”. “Метонімічні моделі перекладу ґрунтуються на припущенні еквівалентності між двома текстами на основі схожості якогось елемента (сміслу на рівні слова, речення або тексту, звуку, функції тощо) й розбіжності решти елементів (які вважаються другорядними)” [Коломієць 2004, с. 43]. Метонімічний вимір перекладу — це також і вимір імпліцитності, коли “ціле” проступає крізь недомовлене. Звичайно, стереоскопічно омовити усю багатовимірність джерельного тексту неможливо. Зважаючи на те, що переклад формується не тільки за контурами приймаючої культури, але й особистості перекладача, саме від нього залежить вибір формату реконструкції першоджерела, визначення того, що буде збережено, а що залишиться на жертвовнику мистецтва. Так, перекладач, який створює переклад як вікно у мову-джерело, імпортуючи чи буквально відтворюючи слова та синтаксис у приймаючу мову, нерідко недооцінює інші метонімічні аспекти першотвору. І навпаки, той, хто бачить своїм першочерговим завданням причастити іншомовного читача до культури, заархівованої в експресемах оригіналу, ризикує втратити єдність Паундівської мело-фано- та логопоєї, особливо тоді, коли йдеться про поетичний твір.

Поезія, залишаючись завжди індивідуальною та унікальною, рясніє інтертекстуальними вкрапленнями, які є метонімічною репрезентацією усієї сконденсованої у першотворі джерельної культури. Так, наприклад, вірші бітників, Нью-Йоркської групи поетів та школи Блек Маунтен, які долучилися до української літературної полісистеми завдяки метапоетичному проекту Юрія Андруховича – своєрідний довідник з американської культури 50-60 років ХХ століття. Твори Лоренса Ферлінгетті, Роберта Данкена, Кеннета Кока, Аллена Гінзберга, Френка О’Гари, Роберта Крілі, Джона Ешбері, Гері Снайдера та Грегорі Корсо, які увійшли до антології, настільки перенасичені власними

назвами, здебільшого топонімами та антропонімами, що перекладацький коментар стає невід'ємною складовою знайомства українського читача з американськими авторами. Спільність середовища, у якому розгорталася творчість поетів, виявляється у наскрізних інтертекстуальних елементах. Усі вони захоплювалися малярством американських абстрактних експресіоністів, слухали джаз та навідувалися до мангеттенського бару П'ять Баксів (*5 SPOT*). Це дозволяє Юрію Андруховичу не переобтяжувати переклади паратекстуальним матеріалом.

Однак, інколи інтертекстуальність є домінантою творчості оригінального автора, що робить паратекстовий матеріал невід'ємною складовою іншомовної рецепції його творів. Для прикладу, в поезії Т.С. Еліота біблійні сюжети переплітаються з античною міфологією та постмодерністськими традиціями, герої класиків із героями сучасників. Літературним тлом багатьох віршів поета-філософа стали твори Данте, Шекспіра, Ф.Бомонта, Е.Уолдо, Г.Джеймса та ін. Так, наприклад, у вірші “Рапсодія вітряної ночі” зустрічаємо перифраз двох рядків французького поета Жюль Лафорга: *La lune ne garde aucuine rapcuine – місяць не пам'ятає зла*, або ж фраза *I grow old... I grow old – я старіюсь... я старіюсь* у вірші “Пісня кохання Дж. Альфреда Пруфрока” є перифразованою реплікою Фальстафа з Шекспірової хроніки “Генріх IV” [Eliot 1962, р. 78, р. 154; Еліот 1990, с. 23, с. 40]. Коли перефразовані, а коли і дослівно процитовані рядки із творів відомих поетів є тим пульсуючим вкрапленням думок, образів, що свідчать про інтелектуальне та духовне суголося творчості Еліота з іншими митцями слова. Тому перед перекладачем стоїть завдання розпрозорити таку інтертекстуальність для цільового читача; розкрити цілісність фрагментарного, зберігши діалектику “цілого” і “частини”.

Проведене дослідження дозволяє нам зробити **висновок** про те, що будь-який літературний твір, як і його переклад, залежить від попередніх текстів; жодний не має оригінальної семантичної єдності; обидва є похідними та різнорідними. Тому переклад як процес і результат міжкультурної діяльності є одночасно “первинним” і “вторинним” у ланцюжку реструктурування інтертекстуального поля оригіналу. Так само діалектика “цілого” і “частини” виявляється у відносності обох компонентів зазначеної дихотомії.

У **подальших студіях** перспективним вважаємо дослідження проблеми інтергіпонімічності різних перекладів одного першотвору, адже розширення онтологічного простору поетичного твору відбувається за рахунок множинності іншомовних інтерпретацій, прирощення нових смислів в інтертекстуальному просторі вторинного, але й водночас, самотнього існування.

Література

- Андрухович Ю. День смерті Пані День: Американська поезія 1950-60-х років у перекладах Юрія Андруховича. – Харків: Фоліо, 2007. – 207 с. *Еліот Т.С.* Вибране: 3 англ./ Упоряд. та передмова С.Д. Павличко. Перекл.з англ. В. Коротич, М. Стріха, Г. Кочур, І. Драч та ін. – К.: Дніпро, 1990. – 198 с. *Коломіць Л.* Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу (на матеріалі перекладів з англійської, ірландської та американської поезії): Монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2004. – 522 с. *Левый И.* Искусство перевода./Перевод с чешского и предисловие В.Россельса. – Москва: Прогресс, 1974. – 397 с. *Нестерова Н.* Вторичность как онтологическое свойство перевода: дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.19. Пермь, 2005. – 368 с. *Eliot T.S.* Complete Collection of Poems. New York: Harcourt, Brace and World, Inc., 1962. – 392 p. *Lefever A.* Why waste our time on rewrites? The trouble with interpretation and the role of rewriting in an alternative paradigm//The manipulation of Literature: Studies in Literary Translation/ed.Theo Hermans. London: Croom Helm., 1985. – P. 215-243. *Robinson D.* The Translator's Turn. – Baltimor and London: The John Hopkins University Press, 1991.– 318 p. *Тумочко М.* Translation in a Postcolonial Context. Early Irish Literature in English Translation. Manchester: St.Jerome publishing, 1999. – 336 p.

УДК: 811.111'373:63

ПОМИГУЄВА Л.П.

(Прилуцький гуманітарно-педагогічний коледж ім. І.Я. Франка)
(Київський національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова)

ПОЛІВАРІАНТНІСТЬ ПЕРЕКЛАДУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТЕРМІНІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Автор статті досліджує сучасну англійську сільськогосподарську терміносистему, аналізує поліваріантність концепту і значення термінології, дотримання структурованого набору термінології.

Ключові слова: термінологія, лексикологія, лінгвістика, концепт.

Помигуєва Л.П. Поливариантность перевода сельскохозяйственных терминов английского языка. Автор статьи исследует современную английскую сельскохозяйственную терминосистему, анализирует поливариантность концепта и